

† **TIMOTEI**
DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP AL EPARHIEI
ARADULUI

POARTA CERULUI

Iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini,
binecuvântare, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul
nostru Iisus Hristos

Cinstiți credincioși și credincioase,

HRISTOS A ÎNVIAT!

Calea Sfântului și Marelui Post aduce pe credincios la ziua Învierii Domnului și iată înconjurând biserica și începând slujba rânduită, în unele locuri urmând obiceiului de a se aminti intrarea solemnă biblică împreună cu dialogul înălțător din psalmul 23 a biruitorului cu mai marii cetății care îl întâmpină zicând: ”Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta Împăratul slavei? Domnul Cel tare și puternic, Domnul Cel tare în război. Ridicați, căpetenii, porțile voastre și vă ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul slavei. Cine este acesta Împăratul slavei? Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei.”¹ Obișnuit textul sacru se citează în rânduiala târnosirii bisericii, însemnând intrarea celor vrednici în Casa lui Dumnezeu, Împărăția Cerurilor. De fapt, din noaptea înstelată ce înlesnește citirea bolții cerești prin strălucirea astrelor, făgăduind înălțarea spre cele nesfârșite și în preajma tronului dumnezeiesc, se intră în biserica plină de lumină cântând imnul biruinței ”Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!” Se poate vedea în acest fel răsplătirea osteneții pentru împlinirea voii cerești și

¹ Psalm 23, 7-10.

întărirea convingerii că este un timp și spațiu mărginit doar de prezența divină prin care cei ce o simt se încredințează de nesfârșitul vieții sub razele harului divin. Limitările sunt marcate doar de porțile sfântului locaș care se închid sau se deschid după cuviință, iar ușile sfântului altar potrivit rânduielii slujbelor sărbătorii rămân deschise pentru a lua aminte la trecerea pragului dintre timp și veșnicie, la trezirea din somn sau nepăsare, spre realitate și adevăr întrucât calea creștinului trebuie să aibă o continuitate neîmpiedicată în vederea desăvârșirii nădăjduite prin credință și dragoste. Mai mult ca alte sărbători, Sfintele Paști, în tâlcuirea numirii însemnând ”trecere”, aceasta legată de trecerea poporului biblic de la robia egipteană la libertatea privitoare la pământul făgăduinței, dă cadrul feeric în care se desfășoară adevărata trăire în Domnul. Odată cu munca pentru înnoirea lumii văzută de ucenicul iubit al Domnului, Sfântul Ioan Evanghelistul, și înscrisă în Cartea Vieții,² este privit urcușul spre veșnicie, asemenea patriarhului Iacob care după plecarea de la casa părintească din pricina certei cu fratele său Esau, adormind într-un loc a visat o scară ce unea cerul cu pământul îngerii suindu-se și coborând pe ea, trezindu-se a exclamat: ”Aceasta nu e alta fără numai casa lui Dumnezeu, aceasta e poarta cerului!”³ Se poate socoti că dialogul menționat la început ne-ar putea călăuzi la înțelegerea cuvintelor Evangheliei Învierii privind mergerea mironosițelor la mormântul Domnului, și anume: ”Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului? Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare. Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat. Iar el le-a zis: Nu vă înpăimântați! Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit? A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus.”⁴ De aici și scara ce duce la ceruri la care Domnul înviat S-a înălțat așezându-Se de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, căutând la toți cei care-L urmează.

Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Plecând de la istorisirile evanghelice privind Învierea Domnului, imnele praznicului cum dealtfel se știe, adâncesc învățătura Bisericii spre însușire cât mai întăritoare de către credincioși în cadrul sfintelor slujbe. Astfel, ca pilduire se face referire la următoarele: ”Porțile iadului Le-ai sfărâmat, Doamne, și cu moartea ta împărăția morții ai surpat; iar neamul omenesc din stricăciune l-ai slobozit, dăruind

² Apocalipsa, 21.

³ Facerea, 28, 17.

⁴ Marcu 16, 3-4.

lumii viață, nesticăciune și mare milă...”⁵ Sau ”Porțile cele de aramă le-ai sfărâmat și încuietorile le-ai zdrobit, Hristoase Dumnezeule, și neamul omenesc cel căzut l-ai înviat...”⁶, la fel ”Înviat-ai, ca un nemuritor din iad, Mântuitorule, împreună ai ridicat lumea Ta prin învierea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru; zdrobit-ai întru tărie puterea morții, arătat-ai Îndurate, tuturor Înviearea...”⁷, de asemenea ”Doamne, încuietorile cele veșnice zdrobindu-le și legăturile rupându-le, din mormânt ai înviat, lăsând giulgiurile Tale spre mărturia adevăratei îngropării Tale celei de trei zile...”, observând aci că termenii ”porțile iadului”, ”porțile cele de aramă”, ”încuietorile veșnice” designează întreg iadul biruit prin coborârea la el a Mântuitorului.⁸ Desigur că se dovedește prin aceasta și continuitatea misiunii Sale, neuitând adică pe ucenicii cărora le-a încredințat pe mironosițe să vestească minunea învierii. Icoana se întregește astfel: ”Doamne, precum ai ieșit din groapa pecetluită, așa ai intrat și la Ucenicii Tăi, prin ușile încuiate, arătându-le lor patimile trupului, pe care le-ai primit, Mântuitorule, îndelung râbdând...”⁹ Textele următoarelor cântări îndreaptă cugetarea însă spre alte porți sau uși, într-un sens înălțător, ca de exemplu: ”După Învierea Ta, Doamne, adunați fiind Ucenicii Tăi și ușile fiind încuiate, ai stat în mijlocul lor, pace dăruindu-le. Și încredințându-se și Toma, din vederea mâinilor și a coastei Tale, Domn și Dumnezeu Te-a mărturisit pe Tine, Care mântuiești pe cei ce nădăjduiesc spre Tine, Iubitorule de oameni.”¹⁰ Mai apoi remarcându-se faptul că ”primăvara miresmează și făptura cea nouă se bucură; astăzi se ridică încuietorile ușilor și ale necredinței prietenului Toma”¹¹ iar ”Toma, cel ce se numea și Geamăn, nu era cu dânșii când ai intrat, Hristoase, ușile fiind încuiate; pentru aceasta, și necrezând el spusele lor, din necredință la credință l-ai întărit”¹²; ori încredințarea ucenicilor privește adâncul învățaturii și lucrării mântuitoare. Reluând textul cântărilor se adaugă următorul: ”Ușile fiind încuiate, venit-ai la Ucenici, Hristoase. Atunci Toma, prin dumnezeiască rânduială, nu se afla cu dânșii. Că zicea: Nu voi crede de nu voi vedea și eu pe Stăpânul; de nu voi vedea coasta din care a țâșnit sângele și apa botezului; de nu voi vedea rana, prin care s-a vindecat omul de rana cea mare; de nu voi vedea că nu

⁵ Stihira a III- a Miercuri Săptămâna Luminată.

⁶ Stihirira a VI-a Miercuri Săptămâna Luminată.

⁷ Sedealna a II -a duminicală, glas IV.

⁸ Laude II, Joi Săptămâna Luminată, și conf. pr. V. Aga, *Simbolica Biblică și creștină*, Timișoara, 1935, p. 254.

⁹ Laude IV, Joi Săptămâna Luminată.

¹⁰ Stihira V, Duminicii Tomii.

¹¹ Luminânda Duminicii Tomii Slavă... Și acum....

¹² Stihira V Duminicii Tomii.

este ca un duh, ci trup și oase...”¹³ sau privind încredințarea deplină a tuturor celor care Îl urmează: ”...fiind ascunși Ucenicii și în Sion adunați, ai intrat la dânșii, Bunule. Și fiind ușile încuiate, ai stat în mijlocul lor, umplându-i de bucurie; și le-ai arătat lor mâinile și rănile preacuratei Tale coaste, zicând ucenicului celui ce se îndoia: Adu mâna ta și caută de vezi că Eu însumi sunt, Cel ce am pățimit pentru tine.”¹⁴ Ilustrative în context sunt și următoarele cuvinte: ”Fiind ușile încuiate, ai stat înaintea Ucenicilor, Hristoase, Cel ce ești Viața, și le-ai arătat coasta, mâinile și picioarele Tale, adeverindu-le învierea Ta din mormânt...”¹⁵ ... precum și ”Nici porțile morții, Hristoase, nici pecetele mormântului, nici încuietorile ușilor nu s-au împotrivit Ție; ci înviind, ai venit la prietenii Tăi, Stăpâne, dându-le lor pacea, care covârșește toată mintea.”¹⁶ Continuând referirea la prezența Mântuitorului între ai Săi, se găsește și scopul acesteia în cântarea: ”Încuiate fiind ușile, Stăpâne, când ai intrat umplut-ai pe Apostoli de Duhul cel Preasfânt, cu pace insufându-i; Căroră le-ai dat și a lega și a dezlega păcatele.”¹⁷ Ca o concluzie la cele înșăilate în legătura porții sau ușii textul imnului sună așa: ”fiind seară întru întâia zi a săptămânii, stătut-ai înaintea ucenicilor, Hristoase, și, printr-o minune, cu intrarea prin ușile încuiate, ai adeverit minunea Învierii Tale din morți...”¹⁸ Exprimarea poetică de la sine înțeles se temeluieste pe tâlmăcirea Sfinților Părinți în ceea ce privește Persoana Mântuitorului alcătuită din unirea celor două firi, dumnezeiască și omenească; deplin lămuritoare fiind cuvintele sfântului Chiril, patriarhul Alexandriei: ”Deci, Hristos li Se arată lor în chip minunat. Căci chiar ușile fiind închise, precum spune Apostolul, Hristos a stat în mijlocul lor pe neașteptate, puterea Lui dumnezeiască negrăită arătându-se deasupra legilor lucrurilor, prin cele săvârșite arătându-Se mai presus de înțelegerea și forma obișnuită. Deci, să nu spună cineva: Cum a putut Domnul, al Cărui trup era real, să intre neîmpiedecat, deși ușile erau încuiate? Mai degrabă, să cugete, că dumnezeiescul Evanghelist nu spune aceasta despre unul ca noi, ci despre Acela care stă pe tron împreună cu Dumnezeu Tatăl și face lesne toate câte voiește. Căci, fiind Dumnezeu după fire și adevărat, nu trebuia să se supună ordinii lucrurilor, asemenea celor create de El, ci mai degrabă stăpânește asupra necesității. Fiindcă, în ce mod s-a supus marea picioarelor Lui și El a călcat peste valuri ca pe uscat, câtă

¹³ Slavă... Și acum... Duminicii Tomii.

¹⁴ Sedealna I Duminicii Tomii.

¹⁵ Sedealna a II- a Duminicii Tomii.

¹⁶ Canon 1, stih 3 Duminica Tomii.

¹⁷ Svetilna a IX-a.

¹⁸ Idem, Slavă... Și acum...

vreme trupurilor noastre nu li se supun apele ca un drum așternut. Sau cum a săvârșit celelalte fapte minunate printr-o putere dumnezeiască? Dar acelea, vei zice, sunt mai presus de cuvânt. Deci, pune-o și pe aceasta (intrarea prin ușile închise) împreună cu acelea și nu cugeta, ca cei răpiți de ușurătatea proprie spre cugetarea celor nu trebuie, că Domnul nu a înviat cu trupul acesta, ci fără trup și lipsit cu totul de templul asumat. Căci, dacă nu poți înțelege lucrarea firii necreate, pentru ce nu recunoști slăbiciunea celei omenești? Căci acest lucru îmi pare mai înțelept. Deci, acoperă cu tăcerea măsura rânduită ție de către Creatorul. Căci altfel, lepădând cugetarea înțeleaptă, vei disprețui marea taină a Învierii, prin care avem toată nădejdea.”¹⁹ În explicația asupra textului se arată că ”firea omenească, fiind slabă, nu se poate sustrage din ordinea care stăpânește natura. Dar firea dumnezeiască îi poate da această putere, de a o face să se strecoare prin ușile încuiate. Dacă nu admitem că Dumnezeu poate depăși ordinea legilor obișnuite ale naturii nu admitem nici Învieria Lui. Iar fără învierea lui Hristos nu avem nici o nădejde că mai urmează ceva după moarte.”²⁰ În altă parte comentariul mai precizează: ”căci n-a cerut, ca noi, să I se deschidă ușile spre a păși înăuntru, ci, disprețuind cursul firesc al lucrurilor a trecut prin uși și a apărut pe neașteptate în mijlocul încăperii, dăruind și fericitului Toma vederea minunii pe care o săvârșirise altă dată.”²¹

Dreptmăritori creștini și creștine,

În legătura acestora amintind remarca scriitorului că ”poarta se închide spre interior și se deschide spre lume”²² gândul călăuzește de la cele de împlinit spre cele ce se împlinesc, precum și faptul că poarta sau ușa simbolizează locul de trecere dintre două stări, dintre două lumi, dintre cunoscut și necunoscut, dintre lumină și întuneric, dintre bogăție și sărăcie. Ea se deschide spre un mister, dar are și o valoare dinamică, întrucât nu marchează doar un prag, ci invită la a-l trece, o invitație la călătorie spre un alt tărâm;²³ iar pragul împodobit ca parte din ușă, include însemnele casei care arată însemnătatea primirii.²⁴ Toți cei care stau în fața ușii stăruind a fi primiți capătă răspunsul Domnului din Sfânta Scriptură: ”Eu sunt ușa: de va intra cineva prin Mine, se va

¹⁹ *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în vol. „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 41, trad de pr. prof. Dumitru Stăniloae, București, 2000, p. 1151.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Idem*, p. 1165.

²² Horia MEDELEANU, *Simbolul porții*, Arad, 2006, p. 38.

²³ Jean CHEVALIER, Alain GHEERBRANT, *Dicționar de simboluri*, trad. rom., București, 2009, p. 744-745.

²⁴ *Ibidem*, p. 754.

mântui; și va intra și va ieși și pășune va afla.”²⁵ Mântuitorul este însă și Cel care caută să intre în casa sufletului fiecărui credincios. ”Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine.”²⁶ Cinstim praznicul în bisericile și casele noastre cu aceeași evlavie pe care au arătat-o înaintașii prin cântarea de laudă: ”Paștile cele sfințite astăzi nouă S-au arătat. Paștile cele nouă și sfinte. Paștile cele de taină. Paștile cele preacinstite. Paștile Hristos-Izbăvitorul; Paștile cele fără prihană, Paștile cele mari, Paștile credincioșilor, Paștile care au deschis nouă ușile raiului, Paștile cele ce sfințesc pe toți credincioșii.”²⁷ Amin.

Al vostru, al tuturor, către Domnul rugător și de tot binele doritor,

† **TIMOTEI**
ARHIEPISCOP AL ARADULUI

²⁵ Ioan 10, 9.

²⁶ Apocalipsa 3, 20.

²⁷ Stihira Paștilor, I.